

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Sacrorvm Ritvvm Et Caeremoniarvm

Vinitor, Gerlacus

Coloniae Agrippinae, 1656

XX. De Praeparatione Altaris, & ornamentorum eius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9459

§. 6. Nullus est Manipuli usus extra Missam, tan pro Ministris, quam pro celebrante, & idcirco quoties Celebrans deponit Manipulum, deponunt etiam Ministri.

§. 7. Offendunt contra hanc Rubricam qui ferialibus & Dominicis diebus Aduentus & Quadragesimæ utuntur Dalmatica & Tunicella, quæ lætitiæ designant ijs diebus non congruentem, cum iuxta Rubricas eis duntaxat utendum sit in vna Dominica Aduentus *Gaudete* dicta, ac etiam si eius Missa infra Hebdomadam repetatur, & in vna Dominica Quadragesimæ *Lætare* appellata, quoniam his duabus tantummodo Dominicis istius temporis signa lætitiæ conueniunt, alijs autem Dominicis Aduentus & Quadragesimæ cæterisque in Rubrica expressis diebus in Cathedralibus, Collegiatis insignibus Canonorum Clericis secularis, & insignibus Regularium Ecclesijs utendum est Planetis ante pectus plicatis, quæ tamen Planetæ plicatæ erunt eiusdem formæ, & qualitatis, pariterque benedictæ, uti Celebrantis Planeta, ita tamen ante pectus plicatæ erunt, ut commodè ministri ipsis uti possint.

*Cassaldus
Praxi Car.
lib. 2. c. 10.
num. 5.*

*Savantus
pars 1. tit. 19.
sub num. 7.*

§. 8. In minoribus Ecclesijs quia Dalmaticæ non congruunt ratione dierum, & calicæ ratione locorum prædictis diebus; idcirco tantum Albâ amicti ministrant Subdiaconus cum Manipulo, Diaconus etiam cum Stola ab humero sinistro pendente sub dextrum.

TITULUS XX.

De Preparatione Altaris, & Ornamentorum eius.

Altare, in quo Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrandum est, debet esse lapideum, & ab Episcopo consecratum: vel saltem ara lapidea, similiter ab Episcopo consecrata, in eo inserta, quæ tam ampla, ut Hostiam, & maiorem partem Calicis capiat. Hoc Altare operiatur tribus mappis, seu tobaleis mundis, ab Episcopo, vel alio habente potestatem benedictis, superiori sal-

saltem oblonga, quæ vsque ad terram pertingat, duabus alijs breuioribus, vel vna duplicata. Pallio quoque ornetur coloris, quo ad fieri potest, die festo, vel Officio conuenientis: Super Altare collocetur Crux in medio, & Candelabra saltem duo cum candelis accensis hinc & inde in utroque eius latere. Ad Crucis pedem ponatur Tabella Secretarum appellata. In cornu Epistolæ Cusinus supponendus Missali: & ab eadem parte Epistolæ paretur Cereus, ad eleuationem Sacramenti accendendus, parua campanula ampullæ vitreæ vini & aquæ, cum peluicula & manutergio mundo in fenestella, seu in parua mensa ad hæc præparata. Super Altare nihil omnino ponatur, quod ad Missæ Sacrificium, vel ipsius Altaris ornatum, non pertineat.

ANNOTATIONES.

§ 1. Omnino obseruandum iuxta Conciliorum doctrinam, vt mensa Christi, ipsum videlicet Altare, vbi corpus Dominicum consecratur, vbi sanguis eius hauritur, vbi Sanctorum Reliquiæ recõduntur, vbi preces & vota populi à Sacerdote in conspectu Dei offeruntur, cum omni veneratione exornetur.

§ 2. Locus in quo Altare exstruitur, quod præparatur ad celebrandum in eo sacrosanctum Missæ Sacrificium, debet esse sacer, vel deputatus ab Episcopo (qui tamen non potest deputare, Oratoria in domo priuata, vt ibi fiat Missa, nisi ad diuinum cultum dedicentur) & saltem sit benedictus ritu proprio ex *Rituale Romano*. Nec quisquam Regularis, aut secularis Sacerdos in priuatis domibus, aut omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab Episcopo loci Ordinario de signata, & visitata Missæ Sacrificiũ peragere sine expressa Summi Pontificis aut Episcopi ordinarij Diocesani licetia, peragere debet. Ne orti Filij Aaron igne alieno ad Sacrificiũ Domini vtens, ipsi Domino Sacrificij displiceat, vnde placere laborat. Quãdo autẽ cõceditur ex priuilegio Apostol. Celebratio Missæ

c. Sicut.
c. Missarum.
c. hic ergo.
c. Nullus
presbyter
c. oportet.
c. Clericus de
cons. dist. 1.
Conc. Trid.
sess. 22. de
obseru. &
euand. in
celeb. Missa.
Bonac disp.
4. q. 61.
punct. 9.

Gauantus in Altari priuati Oratorij (exceptis solemnioribus fe-
comment. in stis) tunc non potest in eo celebrari in Natali Domini
Rubr. Miss. Epiphania, Paschate, Pentecoste, Annuntiatione, As-
Part. I. Tit. sumptione B. M. V. festo SS. Apostolorum Petri & Pauli
20. lit. m. & omnium Sanctorum, vt decreuit Sacra Rituum Con-
gregatio 17. Septemb. 1607.

s. Altaria de §. 3. Altare iuxta Rubricam, & sacros Canones ac
cons. dist. 1. præcipue S. Syluestri Papæ decretum ab Apostolis tradi-
Cor. 10. v. 5. tum, lapideum erigi debet, illum significans, qui spiri-
tualis ædificij petra fundamentalis constituitur, dicen-
te Apostolo *Petra autem erat Christus.*

§. 4. Altare fixum solùm in Ecclesia aut Capella
consecrata vel consecranda de licentia Episcopi Dico-
cesani erigi potest, in eiusdem autem erectione seruan-
da sequentia. I. vt non erigatur super aut propese-
pulturam hominum. II. Vt si fieri possit non adhæreat
muro, sed duobus aut tribus saltem pedibus ab eodem
distet. III. Basis Altaris construenda opere lateritio vel
alio admixto cæmento, ita vt nulla ex parte foramina
aut fenestellas ad aliquid asseruandum habeat, sed tam
ab vtroque latere, quàm in posteriori & anteriori parte
obstruendum est, ne vilissimarum imo & sordium re-
ceptaculum fiat, in quo nihil aliud, iuxta antiquos Ca-
nones, vnquam reponendum quàm sanctorum Reli-
quiarum. IV. Ipsa mensa ex vno solido lapide esse debet, &
casu quo hic non esset sufficientis longitudinis, addi-
tamenta ab vtroque latere principalis lapidis addi
possunt.

§. 5. Hoc & huiusmodi Altare regulariter erit to-
rum ab Episcopo consecratum, cum Chrismate & Reli-
quijs Sanctorum ab Ecclesia approbatorum, vt respon-
dit Sacra Concilij Tridentini Congregatio Episcopo
Interamneni, 13. Septemb. 1593.

§. 6. Si verò totum non fuerit consecratum habe-
bit Aram lapideam, seu Altare portatile similiter ex
Pontificali Romano ab Episcopo consecratum, eritque
ex lapide longitudinis ad minus præter capsæ lignæ,
si alicui inferatur, dimensionem palmi cum dimidio,
latitudinis verò vnus, vt minimum palmi erit, quo
commodè Hostiam & Calicem, vt Rubrica præcipit,
continere possit, paululum supra mensæ superficiem
emineat, atque in ipsius mensæ medio, non longè à
fronte Altaris ita inferatur, vt nullum sit offensionis
Calicis periculum, sed tactu digiti vbi sit facile dignos-
catur. Portatili potest quilibet Sacerdos sine priuilegio
vti

s. Altaria
e. placuit de
cons. dist. 1.

Gauantus
comm. in
Rubr. Miss.
Part. I. Tit.
10. lit. p.

vti in E
ali, s in
porum

§. 7
tione f
leo cor
bus det
Roma
tus ad
sternat

§. 8
sa peni
iunctu
le de la
fuerit
pis qu
sula cu
in con
inangi
firmati
Armilla
aris.

§. 9.
to offer
riendur
lio hab
longa, q
nionibu
ex Cann
extela l
quam ac

§. 10
possint,
inde vt p

§. 11
uè sord
viridi, a
scopulâ
priè ad
singulis
munder
Missâ ex
in medi
nitur; d

vti in Ecclesijs consecratis aut benedictis, non autem alijs in locis, quia hoc est priuilegium tantum Episcoporum.

§. 7. Altare prædicto modo siue propriâ consecratione siue portatili instructum, vt ipsius mensa sacro oleo consecrata honestius custodiatur, ne uè à pulueribus deturpetur, deceat imprimis, vt sicut Pontificale Romanum mandat Chrismale siue pannus lineus ceratus ad mensuram Altaris factus super ipsius mensam sternatur, nunquam uerò nudum sit;

§. 8. Altaris consecratio violata censetur. 1. Si mensa penitus uel enormiter fracta fuerit 2. Si mota fuerit iunctura qua mensa stipiti adhæret 3. Si quid principale de lapidibus stipitis tangens ipsam mensam, motum fuerit 4. Si effractum fuerit sepulchrum Altaris, siue lapis quo oclusus fuit ille locus in quo asseruatur capsula cum Reliquijs sanctorum, iste enim lapis & locus in consecratione Altaris sacro, Chrismate ab Episcopo inungitur eiusdem proprijs manibus occluditur, calce firmatur, & sacro Chrismate in fronte signatur. Aurea Armilla uerbo *Altare n. 10. Pontif. Rom. tit. de consecr. Altaris.*

Pontif. Rom. tit. de Altaris consecrat.

Piascini praxi par. I. c. 2. art. 4. n. II.

§. 9. Vt licitè sacrificium Missæ in Altari consecrato offerri possit, iuxta Rubricam supra positam, cooperiendum est tribus mappis mundis, ab Episcopo uel alio habente potestatem benedictis, superiori saltem oblonga, qua usque ad terram pertingat, duabus alijs brevioribus, uel una duplicata quarum ultima poterit esse ex Cannabo lineo cerato benedicto, reliquæ uerò duæ ex tela linea munda, duæ ergo tura conscientia nequam adhiberi possunt.

Bonac. disp. 4. Tom. 1. q. ult. punct. 9. n. 25. c. Nemo de consecrat. dist. 1. Suarez. tom. 3. disp. 81. sect. 6.

§. 10. Si in necessitate mappa benedicta haberi non possint, fas erit alia munda lintea substernere, qua deinde ut prius profanis vsibus applicari possunt.

Layman lib. 5. tract. 5. c. 6. n. 4.

§. 11. Vt Mappa munda ab omni puluere, cera, aliâ uè sorde conferuentur, finitis Missis contegantur telâ viridi, aut alijs fragulis, prius uero leuiter purissimâ scopulâ eius generis, quod uelamentis adhibetur propriè ad eum usum destinata purgentur, ipsa stragula singulis hebdomadis diligenti agitatione à puluere mudentur, & purgentur. Atque dum celebranda erit Missa ex Altari totaliter remoueantur, & non tantum in medio Altaris, quod à quibusdam indecorè fieri cernitur; deinde mappa ipsa detergenda forent scopulis

Acta Ecclesiæ Mediolanensis lib. 4. Trauinc. de supel. eccl. Gauanis loco citato part. tit. 20. in fine.

ad id tantum paratis, ut mundissimæ semper appareant.

*Castaldus
Praxi Car.
lib. 1. sect. 3.
c. 1. n. 5.*

§. 12. Pallia seu antependia Altaris non benedicuntur, ad nullum tamen alium usum adhiberi debent; Ne autem hinc inde inæqualiter Altari appendeant, rugas contrahant, vel alicubi intorqueantur optandum est, ut tenuibus tabulis ligneis firmissimè tamen sibi coherentibus affigantur, & extendantur; ut sic extensa & explicata decentius conspiciantur; quibus etiam in exteriori parte Crux, aut imago sancti, cuius nomine dicatum est Altare, aut alia Sacra effigies aptè rectèque in medio affluitur: potest etiam sine eo celebrari, puta si Altare ornatum est auro, vel lapide pretioso.

*Car. Episc.
lib. 1. c. 12.*

§. 13. Nullæ coronides lignæ circa Altaris angulos duci debent, sed earum loco apponendæ fasciæ ex auro, vel serico elaboratæ, quibus ipsa Altaris facies aptè redimita ornatior appareat: coronides enim lignæ corrodunt Planetas.

*Car. Episc.
lib. 1. c. 12.*

§. 14. Crux tanquam signum Regis Iesu Christi, & Memoriale Passionis Dominicæ saltè sub peccato veniali in Altari tempore sacrificij Missæ requiritur. Atque semper collocari debet in medio Altaris, nisi quando expositum est sanctissimum Sacramentum, siue ergo continuo asseruetur sanctissimum Sacramentum in Altari, in quo celebratur, siue ipsius Altaris icon, seu tabula picta aut statua sit ipsamet Crucifixi imago, nihilominus debet collocari Crux inter ipsa candelabra, quia sub sacrificio Sacerdos debet eam continuo ante oculos habere, tum ad eam adorandam, tum ei inclinandum & similes actus exhibendos; atque monet ut collocetur Crux in medio candelabrorum cum imagine sanctissimi Crucifixi præalta, ita ut pes Crucis æquet altitudinem candelabrorum cum imagine sanctissimi Crucifixi præalta, ita ut pes Crucis æquet altitudinem candelabrorum vicinorum, & Crux ipsa tota candelabris supereminet.

*Layman lib.
3. tract. 5. c.
6. assert. 8.
Bonac. disp.
4. q. ult.
punct. 9. n. 30*

§. 15. Reprehenditur hic consuetudo inepta onerandi Altare parvis ac tenuibus imaginibus, tabellis, & Crucibus, quibus inuitur decus & ornamentum Altaris potius quam augetur. In medio autem necessario ponenda Crux cum Crucifixo raro inuenitur posita. Nō est autem ponenda in Altari alia Crux præter eam, quæ in medio colloca i debet, neque vlla monstrantia vacua pro ornamento; Floribus autem frondibusque odoriferis & exquisitis quibusdam ramulis, aptè & concinnè dispo-

*Car. Episc.
lib. 1. c. 12.*

dispo
sive in
terunt
fice S.
flores
putref
fenet.

§. 11
& cerā
nè qui
bus, ce
cande

§. 1
nenda
niorib
deben
censat
etiam

rare M
Sed ca
fo in C
fo, in p
festi, n
ri, ne q
tarij, si
Capell

7. Aug
ijs mai

§. 1
maiore
tur, eā
depress
lam est
legatus
bellula
stantia,

§. 15
Altaria
plenum
cisa, sec
genibu
lum pr

§. 2
ad elec
Epistol

dispositis, seu veris seu fictis pro temporum varietate. *Gavantus part. 1. tit. 20. in fin.*
 siue in vasculis elegantibus, siue alia ratione, ornari poterunt, exemplo Nepotiani quem hac de re perhonorifice S. Hieronymus commendat. Cauendum verò si veri flores altari imponantur, ne tam diu relinquuntur, vt putrescant, nec tota multitudo muscarum Altare infestet.

§. 16. Candelabra octavo ad minus die à puluere & cerâ si forte deflexerit, mundari debent, & pudor sane quibusdam in Ecclesijs reperiri candelabra pulueribus, cerâ, aliisque fordibus ita repleta, vt vix materia candelabrorum dignosci possit. *Alta Eccle; Mediol.*

§. 17. Rubrica saltem duo præcipit candelabra ponenda in Altari cum candelis accensis, quia in solemnioribus Missis regulariter sex in recta linea adhiberi debent; quod conijcitur ex trina hinc inde altaris incensatione, prout distribuuntur candelabra: quatuor etiam in minus solemnibus adhiberi solent pro dignitate Missarum, sed & plura quam sex apponi possunt. Sed caueat quisquis à numero candelarum superstitioso in Conc. Trid. sess. 22. prohibito, & à numero ambitioso; in prauis enim Missis nisi aliud exigat solemnitas festi, non conuenit accendere quatuor candelas in Altari, ne quidem Vicarijs Generalibus, licet sint Protontarij, sicut nec eisdem conuenit ministrari à duobus Capellanis, vt decreuit Sacra Rituum Congregatio 7. Augusti 1627. quæ tantum conueniunt Episcopis, ac ijs maioribus.

§. 18. Tabella secretorum in vnoquoque Altari ad maiorem commoditatem Celebrantis adesse præscribitur, eâ tamen ratione, vt peractâ Missâ, non erecta sit, sed depressa sub tela, mappæ recondatur, & laudabile etiam est, vt in cornu Euangelij paretur Tabella ex qua legatur Euangelium S. Ioannis, & in cornu Epistolæ Tabellula alia, ex qua legatur oratio *Deus qui humana substantia*, & Psalmus *Lanab inter innocentes &c.* *Gavantus loco citate tit. 2.*

§. 19. Cusinus siue uluinar ornatiùs adhibetur in Altari ad supponendum Missali quàm pulpitem; sitque plenum non plumâ, neque tomento, neque lanâ concisa, sed lanâ solidâ, pilisue ceruinis, nec cuiusquam genibus cubitisue, vlllo loco supponatur, neque ad vilius profanum vsu adhibeatur. *Abt. Mediol. lib. 4. Prouinc. s. de suppellest.*

§. 20. In signum adorationis præscribitur cereus ad eleuationem Sacramenti accendendus in cornu Epistolæ, quia minister in eadem parte genuflexus re-

peritur. Verum, ratione festi so'ennioris, poterunt etiam accendi duo cerei ad eleuationem in vtraque parte, ad excitandam magis circumstantium fidem, quod lumen est.

Gauantus
p. 1. tit. 20.
lit. d.

§ 21. Rubrica mandat Ampullas vitreas vini & aquæ in sacrificio Missæ adhibendas, tum vt extra clarè aquæ & vini materia ad vsum sacri ministerii appareat, ne minister & Sacerdos cum non videant aquæ & vini materiam errent aquam pro vino apponendo, tum quia aquæ guttæ non ita, vt Rubrica monet, ex ampullis quæ aliâ materiâ constant immitti in calicem possint, quin non vberius quam deceat aqua effluat, denique quia etiam eadem difficilè mundè asseruantur difficiliusquè à contractis sordibus diluantur. Hinc cum in hisce partibus omnes ferè vtantur Ampullis stanneis, aut argenteis, curandum erit, ne in materia vini & aquæ error contingat, vt eiusmodi ampullæ in superiori parte oris non nimis angustæ sint, sed commodè inspicì possint, atque materia vini & aquæ dignoscì queat; & ne plus aquæ quàm deceat vino admisceatur cochleari paruo, aqua calici immittatur.

Gauant. p. 2.
tit. 20, lit. b.

§ 22. Deinde vt ampullæ (quod semper diligentissimè curandum erit) mundæ seruentur, præter id quod ad minùs singulis quatuordecim diebus, si quotidie adhibeantur, ad purgandum dentur, ante & post celebrationem Missarum aquâ mundâ bene abluentur, ac linteo abstergantur, vt nihil vini aut aquæ in eis remaneat.

Gauantus
Part. 1. Tit.
20. lit. e.

§ 23. Manutergium non est deferendum super calicem ad Altare, hoc enim minùs decet, neque etiam sub Missa in Altari ponendum, sed iuxta Rubricam in parua mensa siue fenestella collocandum, vel in defectu illius mensulæ in latere dextro Mappis Altaris ac affixum pendeat.

§ 24. Campanula, ampullæ, peluicula & manutergium, collocari debent super menam paruam satis capacem propè Altare in cornu Epistolæ linteo mundo contactam vsque ad terram pendente, si potest fieri, quæ dicitur Credentia, vel in fenestella aliqua etiam propè ipsum Altare sed primum est decentius.

Gauantus
loco cit. part.
2. tit. 20. lit. f.

§ 25. Cum Rubrica vetat nihil omninò super Altari ponendum, quod ad Missæ sacrificium, vel ipsius Altaris ornatum non pertineat, grauissimè errant qui supra illud ponunt pileum, biretum, subbiretum, Chirotheca

rotheca
ad emu
à Cingu
tùm fie
per cor
neque a
§. 20
ra appa
quo ips
sum me
beri po
pulchr
que hi
& supe
dem m
mino i
dus ab
ra sint
inter c
nacula
argent
gruè a
magin
protot
tem hi
postoli
rit, sin
Catho
conue
dinis P
tant) p
uentis
retur,
bani V
sacran
gata.
§. 2
statua
tur, qu
stinend
denda
neoue v
pillis,
de sun
mitris.

rothecas, Colare, Rotarium, Diurnale, aut sudariolum *Gavantus loco vitat.*
 ad emungendas nares, quod potius sub planeta pendēs *part. 1. tit. 20*
 à Cingulo ad dextram portandum erit, nec etiam quā *lit. f.*
 tum fieri potest, apponi debent perspicilia maxime su-
 per corporale, quæ omnia ad sacrificium non spectant,
 neque ad ornatum Altaris.

§. 26. Decet, ut in diebus festis Altaria splendoro- *Car. Episc. lib. 1. s. 12.*
 ra appareant, quàm in alijs non festiuis, eoque magis
 quo ipsi dies festiuerunt solemniores. Ideoque tunc in
 summo Altari aderunt candelabra sex argentea, si ha-
 beri possint, sin minus ex aurichalco, aut cupro aurato
 pulchre fabricata, & aliquantò altiora, spectabiliora-
 que his quæ cæteris diebus non festiuis apponi solent,
 & super illis cerei albi, in quorum medio Crux ex eo-
 dem metallo, & opere præalta. Ipsa candelabra non o-
 mino inter se æqualia sint, sed paulatim quasi per gra-
 dus ab utroque; Altaris latere surgentia, ita ut ex eis altio-
 ra sint immediatè hinc indè, à lateribus Crucis posita
 inter candelabra. si habentur aliqua capsulæ aut taber-
 nacula cū Reliquijs Sanctorum, vel imagines Sanctorum
 argenteæ; seu ex alia materia staturæ competentis, con-
 gruè apponi possunt; sed in exponendis Sanctorum I-
 maginibus studiosè diligenterque curandum est, ut
 prototypis quæ per istas repræsentantur iuxta verita-
 tem historiae, ac receptam & probatam Catholicæ & A-
 postolicæ Ecclesiæ traditionem, quoad eius fieri pote-
 rit, simillima sint; nec alio vestiantur habitu, quàm in
 Catholica & Apostolica Ecclesia ab antiquo tempore
 consuevit, nec etiam cum habitu peculiari alicuius Or-
 dinis Regularis, neque (quod religiosum quidam pu-
 tant) pro priuati cuiusque genio, ad exhibendam vi-
 uentis hominis effigiem, genuina earum forma adulte-
 retur, quod latius patet ex Cõstitutione sel. record. Vr-
 bani VIII. Pontificis maximi circa formam & habitum
 sacrarum imaginum 16. Iunij 1642. Romæ promul-
 gata.

§. 27. Deinde in forma, cultu, & ornatu sacrarum *Const. Ferdinandi Archiep. Col. de imaginibus edna 9. Martij 1643*
 statuarum, tam quæ in Altaribus, aut Ecclesijs ponun-
 tur, quam ea quæ in supplicationibus deportantur, ab-
 stinendum est ab omni procaci venustate, obscœna, pu-
 dendæ nuditate æque ac deformitate, neque lineo, la-
 neone vestitu saculari, neque caliendo seu crispatis ca-
 pillis, neque collaribus, aut vestibus viuorum induen-
 da sunt, neque alienis monilibus, armillis, birretis,
 mitris, inauribus, catenis aureis vel argenteis, annulis

& gemmis mutatorijs, ac pro temporum (hyemis & ætatis) varietate suffultis palliis expoliendæ; magis enim illa sacras imagines deformant, quàm exornant præsertim cum ad secularem magis pompam ostendendam, quàm ad sanctitatem & pietatem Diuorum exhibendam vel prouocandam, ornata, comptæque debeantur: sed aptissimo ad exprimendum cuiuslibet Sancti vel Sanctæ prototypon colore, scitâ artificis pictoris manu, fæcio quolibet postposito, ita delineentur, vt nihil, nisi quod pietatem & sanctum earum prototypa imitandi desiderium spirat, in illis vllibi appareat.

§. 28. Præterea nec Beatissimæ Virginis nec cuiusvis alterius Sancti vel Sanctæ plures, quàm vna cuiusvis mysterij imagines seu statua ad excitandam Sanctæ beatam & vtilem memoriam, in vno eodemque Altari collocandæ.

§. 29. Neque loci tantum habenda est ratio, sed etiam antiqui ritus Ecclesiastici, vt scilicet Cruces & Sanctorum imagines seu statua, antequam Altaribus adhibeantur, solemnibus benedictione, adhibitis Precibus, atque Caremonijs in Pontificali præscriptis, ab Episcopis consecrentur.

§. 30. Imagines sacrae, & sculpturae, qua nimia vetustate, carie, fuligine, siue sordibus, aut alia quavis iniuriâ deformes, specie sua offendunt intuentium oculos, vt contemptum potius quàm venerationem excitent: ea pie religioseque restaurandæ, aut si id fieri nequit, omnino delendæ, vel incinerandæ, non tamen publicè, sed citra scandalum, cineresque in sacrarium projiciendi.

§. 31. A primis vesperis Dominicæ de Passione vsque ad finem Litaniarum in Sabbato sancto, sunt velandæ Cruces imagines, seu statua nostri Saluatoris velis violaceis, potius quàm nigris, nequaquam autem albis, in quibus nullæ alia expressæ debent esse picturae. Neque isto tempore super Altare vllæ ponendæ sunt Sanctorum imagines.

§. 32. Altaria & Ecclesiæ quoque optimè ornari possunt, tapetibus, aulæis, & tabulis pulchrè pictis, in quibus tamen non debent esse vanæ figurae, aut profanæ imagines qua falsitatem aliquam significant, aut apocriphas historias, superstitionosa, fallaque dogmata præ se ferunt, aut gentilitatem, vel mendaces Ethnicorum fabulas, Satyrorum, Faunorum, Sirenium, Termini-

Car. Episc.
lib. 2. cap. 20.
Gauantus
part. 4. tit. 7.
num. 1.

Carem. episc.
lib. 1. c. 12.

Terminorum, Nympharum, & id genus alia repræsentant, figuras lasciuas, procaes, ob nuditatem vel aliâ ratione obscenas continent, quæ omnia fidelium mentes distrahunt, religionem & deuotionem impediunt, atque teneræ conscientiæ homines sæpius grauius offendunt, sed religiosis pijsque figuris, mysterij sacri historiam significantiibus contexta sint, & iis potissimum, quæ Christi Domini, vel Sancti, cuius nomine Ecclesia, Altareque nuncupatur, res gestas exprimant.

§. 33. Præterea gradus summi Altaris in summis festiuitatibus cooperiendi sunt aliquo amplo & pulchro tapete, aut panno laneo eoque pretiosiore, pro solemnitatum ratione, proque Ecclesiarum dignitate, qui longè latè & amplè ita pateat, vt & bradella & Altaris gradus, eius operimento confertur omnino. Si verò tale tapetium & tam amplum haberi non posset, saltem scabellum seu suppedaneum, quod est proximum Altari, sit tapete aliquo cooperitum.

§. 34. Cætera Altaria per Ecclesiam pariter pallijs concoloribus decentibusque ornanda sunt, absque coronide, & cum fascia habeantque singula duo candelabra cum cereis, & in medio Crucem cum imagine Crucifixi, argenteam, vel ex aliquo metallo, aut cupro aurato. Scabella quoque eorum, si fieri possit, tapetibus vel saltem pannis cooperiantur.

§. 35. Denique ne laici præsertim mulieres aliquod Altare propius accedant, quam deceat, irreuerenterque ijs inhæreant; aut indecore incumbant, ne item canes pallia siue antependia Altarium permungendo fœdent, ac corrumpant, ad tuendam sacrorum Altarium maiestatem & dignitatem, singula cancellis ferreis, aneis, aut saltem ligneis similibusue claustris sepienda sunt, vt nulli vnquam ad Altare pateat accessus, præterquam Sacerdoti, eiusque ministris.

§. 36. Illud monendi sunt hoc loco etiam Sacerdotes cum de Altari sit sermo, quod in Altari, in quo celebravit Episcopus proprius in sua Diocesi; ea die ne ibidem faciant Missam sine eiusdem Episcopi licentia (quæ tacita sufficit, quando necessitas urget, ne perdant scilicet aliqui Missam, vel si consecrandæ sint hostiæ pro infirmis) ob honorem qui Episcopo debetur, à fortiori vbi que abstinendum erit à celebratione Missæ, vbi Papa eo die celebravit, cuius propria Diocesis est totus orbis. Idem fiat cum Legato à latere intra fines suæ legationis; quam consuetudinem quidam

*Constitutio-
num & De-
cretorum Sy-
nodalium
Prouincia
Mediolanen-
sis lib. 4. c. de
suppellest.
Car. Episc.
lib. 1. c. 12.*

*Car. Episc.
lib. 5. c. 12.*

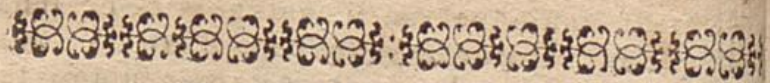
*c. Sacerdotum
de cons. dist. 2
Frangipannus
in Direct.
Eccles. disc.
111. de diuinis
Offic. n. 21.*

*c. In Altari
de cons. dist. 2
Layman lib.
5. tract. 5. c. 6*

*Gauantus
part. 1. tit. 2.
tit. 5.*

abrogatam esse contendunt, sed eam nos eâ quâ de reuerentiâ retineamus.

§. 34. Præterea dum in Ecclesia Missæ sacrificium ue in cantu, siue absque cantu Episcopus facit; inter ab alio Sacerdote in eadem celebrari non deberet, si Episcopus ob aliquam causam secus permitteret.

PARS SECUNDA.

Ritus seruandus in celebratione Missæ.

TITVLVS I.

De preparatione Sacerdotis celebraturi.

1. **S**acerdos celebraturus Missam, præuia confessione Sacramentali, quando opus est, & saltem Matutino cum Laudibus absoluto, orationum aliquantum vacet, & Orationes in Missali positas pro temporis opportunitate dicat.
2. Deinde accedit ad locum in Sacristia, vel alibi præparatum, vbi paramenta, aliaque ad celebrationem necessaria habentur: accipit Missale, perquirat Missam, perlegit, & signacula ordinat ad ea, quæ dicturus est.
3. Postea lauat manus, dicens Orationem *Da, Domine, virtutem manibus meis ad abstergendam omnem maculam: vt sine pollutione mentis & corporis valeam tibi seruire.*
4. Deinde præparat Calicem, (qui debet esse vel aureus, vel argenteus, aut saltem habere cuppam argenteam intus inauratam, & simul cum Patena itidem inaurata, ab Episcopo consecratus) super eius os ponit Purificatorium mundum, & super illud Patenam cum Hostia integra, quam leuiter extergit, si opus est, à fragmentis, & eam tegit parua palla lineâ, tum velo serico: super velo ponit bursam coloris paramentorum, intus habent-